

Lekcija 4

Socijalna pravda

Kako bi trebalo da nosimo s neravnopravnostima?

Obrazovni ciljevi	Učenici postaju svjesni problema vezanih za socijalnu pravdu.
Učenički zadaci	Učenici raspravljaju o pitanjima distributivne pravde. Učenici ponovo razmatraju cjelokupnu jedinicu.
Sredstva	(neobvezno) Kopije radnih listova za učenike 2.3 i pitanja.
Metodi	Rasprava zasnovana na tekstu, rad u paru, kritičko razmišljanje.

Osnovne informacije

U našem društvu ne postoji dogovor šta zapravo znači socijalna pravda. Priča koja je upotrijebljena u ovoj lekciji namijenjena je da pomogne učenicima da razmisle o osnovnim principima na kojima bi socijalna pravda trebalo da počiva, a da u isto vrijeme pokaže složenost problema.

Lekcija

Nastavnik objašnjava učenicima da će im dati priču u četiri dijela i da će nakon pročitanih svih dijelova imati raspravu. Kao drugu mogućnost, nastavnik može da pročita priču naglas.

Zatim nastavnik dijeli razred u parove i svakom paru daje jednu kopiju radnog lista 2.3. Nastavnik može tekst da pročita naglas, može ga pročitati neki učenik ili ga učenici mogu čitati u tišini.

Nastavnikov primjerak: prvi dio

„Više je od sat vremena prošlo od prvog oglašavanja alarma i potapanja kruzera „Kraljica Maddy“. Zbog toga su se putnici organizovali prije nego što su ušli u čamce za spašavanje. Usljed jake oluje brod je udario u naftni tanker što je dovelo do brodoloma.

Oko pola sata kasnije neki čamci za spašavanje usidrili su se na malom kamenitom ostrvu. Bilo je ovalnog oblika, oko 1,5 km dugo i upola toliko široko, i djelimično prekriveno gustom šumom. Nije bilo nikakvog drugog ostrva u blizini. Ovo prilično sunčano ostrvo nije bilo naseljeno, osim porodice Richalone koja je živjela u luksuznoj vili na vrhu brežuljka i posjedovala cijelo ostrvo.

Prije mnogo godina ova porodica smjestila se na ostrvu, jedva održavajući kontakt s vanjskim svijetom; jedino su organizovali mjesečnu dostavu svježe hrane, goriva i svih vrsta drugih namirnica koje su im bile potrebne. Njihov život bio je dobro organizovan; proizvodili su svoju električnu energiju, imali su sredstava da kupe dovoljno hrane i pića i imali su sav savremeni komfor koji su poželjeli. U prošlosti vlasnik je bio uspješan poslovni čovjek. Nakon sukoba s vlastima oko pitanja poreza postao je razočaran u život i otada je odlučio da izbjegava svaki kontakt s vanjskim svijetom.

Vlasnik vile posmatrao je kako čamci za spašavanje stižu na njegovo lijepo ostrvo i prišao je ljudima s broda.“

Nastavnik zatim objašnjava da prvo pitanje o kojem učenici treba da razmisle jeste to da li je, po njihovom mišljenju, vlasnik ostrva moralno obavezan da dopusti ovim ljudima da ostanu na njegovom ostrvu. Kako bi pomogao učenicima da dođu do zaključka, nastavnik će da pročita nekoliko izjava (napisanih ispod) i svaki par će morati da odluči s kojim izjavama se slažu i zašto. Učenici raspravljaju u paru i bilježe svoje odgovore.

- A. Vlasnik bi mogao da odbije da ljudi s broda ostanu na njegovom ostrvu.
- B. Vlasnik bi mogao da odbije da ljudi s broda ostanu na njegovom ostrvu pod uslovom da im osigura potrebnu hranu i piće.
- C. Vlasnik bi mogao da odbije da na njegovom ostrvu ostanu oni ljudi koji ne mogu platiti (novcem, nakitom, radom).
- D. Vlasnik mora dopustiti da ljudi ostanu na ostrvu dok je god to potrebno. Ljudi s broda imaju moralnu obavezu da poštuju vlasnikovu privatnost i vlasništvo.
- E. Vlasnik mora dopustiti ljudima s broda bezuslovan pristup ostrvu i mora ih smatrati suvlasnicima.

Nastavnik može dobiti povratnu informaciju od razreda, na primjer postavljajući pitanja poput: „Koliko vas je izabralo izjavu A?“ „Koliko vas je izabralo izjavu B?“ „Zašto?“ Zatim nastavnik učenicima dijeli drugi dio priče.

Nastavnikov primjerak: drugi dio

Vlasnik ostrva odlučio je da dopusti ljudima s broda da ostanu neko vrijeme. Očekivao je da plate za usluge i hranu iz njegovih rezervi. Odbio je da im proda bilo šta dokle god ima hrane s broda.

Bilo je 13 ljudi s broda. Tu je bio Viktor, njegova trudna žena Žozefa, i njihovo dvoje djece (3 i 7 godina). Abramović, 64, je bio bogati trgovac nakitom. On je bio najstariji član grupe i nije imao rodbine ni prijatelja. Imao je kolekciju zlatnog prstenja, dijamanta i drugog dragog kamenja. Džon, Kejt, Leo i Alfred su četvero mladih prijatelja koji su bili snažni, zdravi i vrlo vješti. Živjeli su zajedno u zajedničkoj kući i sami su okrečili kuću u kojoj su živjeli.

Maria, advokatica koja je pola radnog vremena radila na fakultetu, hodala je jako sporo zbog problema u lijevoj nozi i kuku (posljedica nesreće). Nju je pratio Maks, njen asistent na fakultetu, jer su putovali u SAD kako bi održali predavanje na konferenciji i raspravljali o izdavanju knjige s izdavačem. Oboje su bili stručnjaci za krivično pravo, ali nijesu bili vješti s rukama. Na kraju, tu su bili Marko i njegova djevojka Viki, oboje članovi brodske posade koji su, u posljednji tren, uzeli sve što su mogli da ponesu iz brodskog skladišta: konzerve hrane, keks, ulje i neke tave za kuvanje. Svi brodolomnici imali su nešto novca, ali je vođa palube Marko nosio veliku količinu koju je bio ukrao iz apartmana u zadnjoj luci u kojoj su bili.

Na ostrvu je bila mala koliba na brežuljku vrlo blizu mora. Imala je samo jednu prostoriju koja je mogla služiti kao jednostavno sklonište za dvoje ili troje ljudi.“

Nastavnik zatim objašnjava da svaki par mora da odluči kome bi, po njihovom mišljenju, trebalo biti dopušteno da koristi sklonište. Nastavnik čita sljedeće izjave i kaže učenicima da rasprave u parovima s kojim izjavama se slažu i zašto, i vide li neko drugo rješenje:

- A. Trudnica i djeca.
- B. Četvero mladih prijatelja koji su jedini sposobni da okreče sklonište.
- C. Trgovac nakitom koji plaća za to (i tako omogućava drugima da kupe hranu).
- D. Vođa palube i njegova djevojka, pod uslovom da dijele hranu s ostalim ljudima.
- E. Advokatica, koja može djelovati kao posrednik i smiriti svađe među brodolomnicima.

Nakon izvještavanja podijeli se sljedeći dio priče.

Nastavnikov primjerak: treći dio

„Brodolomnici su takođe morali odlučiti šta će da urade s rezervama hrane koje je vođa palube ponio sa sobom i koju nije imao namjeru da podijeli. Zapravo dijeljenje hrane značilo bi umanjivanje šanse za preživljavanje njemu i njegovoj djevojci.“

Sada parovi treba da razmisle ko bi trebalo da dobije hranu iz brodske rezerve. Nastavnik opet čita izjave i traži od parova da odluče s kojim izjavama se slažu i zašto, i vide li oni neko drugo rješenje.

- A. Vođa palube mora biti dopušteno da zadrži hranu za sebe i svoju djevojku.
- B. Raspoloživa hrana bi trebalo da se ravnomjerno podijeli brodolomcima.
- C. Raspoloživu hranu bi mogao kupiti onaj ko da najvišu ponudu (u novcu, dobrima ili uslugama).

Nakon izvještaja podijeli se posljednji dio priče.

Nastavnikov primjerak: četvrti dio

Učenici u parovima raspravljaju o tome ko bi trebalo da pita vlasnika za hranu i kako bi to trebalo napraviti.

„Brodolomnici su odlučili da hrana treba da se podijeli bez ikakve naplate. Natjerali su Marka da preda svoje zalihe pozivajući se na osjećaj moralne obveze. Nakon otprilike sedmicu dana više nije bilo hrane i jedino rješenje bilo je da pokušaju da dobiju hranu od vlasnika vile.“

Zatim nastavnik čita sljedeće izjave i pita s kojim izjavama se slažu i zašto, i vide li oni neko drugo rješenje.

- A. Svaka osoba trebala bi zasebno da pregovara o uslovima razmjene s vlasnikom (plaćajući novcem, nakitom ili radom). U ovom slučaju posebno će porodica s djecom i advokatica i njen asistent imati problema.
- B. Sva raspoloživa sredstva (nakit, novac) trebalo bi da dijele svi ljudi, bez obzira na izvornog vlasnika. Hrana koja se na taj način kupi podijeliće se svima podjednako. Dodatnu hranu zatim mogu kupiti odvojeno, u zamjenu za rad.
- C. Sve isto kao i u B, ali od svakog se očekuje da radi koliko može i da podijeli hranu koju je na taj način zaradio.
- D. Trgovac nakitom ima dozvolu da kupi sve što vlasnik želi da proda, i da „pomogne“ drugima s paketima hrane.

Nakon izvještavanja, nastavnik može da povede raspravu u razredu kako bi pomogao učenicima da primijene priču u stvarnom svijetu:

Prepoznajete li slične situacije u našem društvu?

- A. ... u vašem susjedstvu ili porodici?
- B. ... u vašoj državi?
- C. ... gledajući globalno?

Koje bi stvarne situacije za koje znaš smatrao nepravednim u smislu podjele hrane, vode, smještaja?

- A. ... u vašem susjedstvu ili porodici?
- B. ... u vašoj državi?
- C. ... gledajući globalno?

Zašto?

Na kraju ovoga časa mora da se povede rasprava o osnovnim pojmovima iz ove nastavne jedinice. Nastavnik može odlučiti da doda još jednu lekciju. Za početak, nastavnik drži krako predavanje koristeći osnovne informacije o ravnopravnosti i različitosti iz ove nastavne jedinice. Nastavnik bi čak mogao pripremiti i materijale o različitim definicijama. Učenici će tada u manjim grupama razmišljati o četiri pitanja: O čemu su raspravljali? Šta su naučili? Kojih su novih pitanja postali svjesni? Potom daju predloge o tome kako reagovati na životne situacije koje podrazumijevaju određene neravnopravnosti.